

Remiss svar till "Konstnär - oavsett villkor"

Utredningen "Konstnär - oavsett villkor" ska belysa och tydliggöra vad staten gör och kan göra för professionellt verksamma konstnärer. Direktiven och titeln fokuserar på kulturskaparna och deras villkor. De följande kommentarerna fokuserar på gruppen bildkonstnärer och det område som Konstpool är aktiv inom. I den mån det är möjligt följer kommentarerna utredningens rubriker och ordning. Eftersom utredningen i dess olika delar i flera fall motsäger sig själv kommenteras inte de olika kapitlen. Ett flertal viktiga aspekter finns inte med vilket föranleder nya rubriker i detta svar.

Sammanfattning

Utredningen har varit en vision eller förslag på hur bildkonstnärer ska få ersättning för det arbete de utför i det offentliga eller få kunskap och stöd för att rättsligt skydda sig mot myndigheters övertramp och utnyttjande. Positivt är att utredningen föreslår att göra 1% rekommendationen till regel för staten.

1. Utredningens struktur kan ifrågasättas då bakgrundsanalys, nuvarande insatser och förslag i flera fall motsäger varandra.
2. En analys inom varje kultursektor finns inte varför gjorda slutsatser kan ifrågasättas. Utredarna ger intryck av att ha liten kunskap om kulturskaparnas arbetssituation
3. Utredarnas förslag lägger tyngdpunkten på att ge andra myndigheter resurser framför att ge dem till kulturskaparna som ersättning för nerlagt arbete.
4. En tydlig skillnad mellan bidrag och ersättning för nerlagt arbete till kulturskapare görs inte.
5. Skillnaderna i ersättning till kulturadministratörer och kulturskapare ifrågasätts eller utreds inte.
6. Utredningen uppvisar bristande kunskapen om Lagen om offentlig upphandling (LOU), hur lagen används i de olika sektorerna och betydelsen av dess tolkning för kulturskaparna.
7. Utredningen riktar resurser till förutbestämda aktörer utan att ifrågasätta vem som bäst kan leverera för att uppnå efterfrågat resultat.
8. Politiken ska enligt utredningen lita på myndigheter och inte kräva att öppenhet och transparens tillämpas varför tystnadskultur och svågerpolitik kan fortgå. Om statliga medel motverkar eller medverkar till korruption och svågerpolitik är inte utrett.

9. Stora satsningar på digitalisering föreslås men en utvärdering av tidigare satsningar finns inte redovisade.
10. Visioner om kulturskaparnas ställning och ersättning bör vara att de liksom alla andra som verkar i det offentliga ska ha avtalsenliga löner och ersättning för nerlagt arbete. Denna enkla slutsats vågar inte utredningen formulera än mindre visa hur det ska nås.

Presentation av remissinstansen Konstpool

Konstpool är en nationell digital plattform med en öppen databas, för att förmedla information mellan bildkonstnärer och de som erbjuder möjligheter så som anställningar, uppdrag, stipendier, residens, utbildningar mm. På konstpool.se finns ett ansökningssystem som bl.a. kan användas för upphandling av offentlig konst. Idag görs ca 40% av alla öppna upphandlingar av offentlig konst via Konstpools ansökningssystem. Därutöver annonseras övriga upphandlingar av offentlig konst på konstpool.se eller i vårt nyhetsbrev som når drygt 2500 bildkonstnärer. Konstpool AB startade 2012 av Ragna Berlin som driver verksamheten.

Utredningens förarbete och slutsats (kapitel 9)

Utredningens sammanfattning att "konstnärerna har en grundläggande trygghet" står i motsats till verkligheten och den information som utredningen presenterar inledningsvis.

Utredningen har i ett inledande skede haft kontakt med olika institutioner inom kulturen. Enligt utredningen har det inte framkommit att en omstrukturering behövs. På vilka grunder man drar denna slutsats framgår inte.

I sitt resonemang samlar utredningen ihop begreppet kulturskapare till en grupp, ibland delas gruppen upp i olika sektorer. Någon genomarbetad struktur avseende detta finns inte. Detta leder till att slutsatser dras om hela gruppen trots att presenterade underlag och de olika sektorernas villkoren och förutsättningarna skiljer sig avsevärt. Utredningen värde är därmed enbart på ett högst övergripande och generellt plan. Ur kulturskaparens perspektiv är det olyckligt och begränsar utredningens relevans. Önskvärt hade varit att de olika kultursektorerna på ett systematiskt sätt behandlats var för sig med sina specifika förutsättningar och problem. Därefter hade övergripande resonemang, när detta varit möjligt, kunnat göras.

Utredningens slutsats i kapitel 9 är att "de befintliga ersättnings- och bidragssystemen i praktiken bidrar till att konstnärerna har en grundläggande trygghet som skulle gå förlorad med en annan ordning". Vad en "annan ordning" är framgår inte. Denna slutsats vet varje kulturskapare är felaktig. Utredningen har i tidigare kapitel lyft fram att kulturskapare har dåliga villkor och låga ersättningar. Detta tycks vara bortglömt i sammanfattningen.

Bildkonstnärers roll/utbildning

Grundläggande kunskaper om hur man drivet ett företag inklusive juridik bör vara en självklar del i utbildningen för alla inom kultursfären, de som ska anlita konstnärer och de som är utövare.

För att få uppdrag för konstproduktion av myndigheter i Sverige idag krävs att bildkonstnärer är egenföretagare. Att vara egenföretagare innebär krav på kunskap om ekonomi för att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, grundläggande kunskaper om juridik för avtalsskrivning och upphandling samt kunskaper om marknadsföring och kommunikation. Inget eller ytters lite av detta delges på de högskoleutbildningar som erbjuds av staten för konstnärer, kulturvetare, curatorer mfl. Detta underminerar kulturskapares möjlighet att hävda sina rättigheter som individer och företagare.

Vi på Konstpool ser hur bildkonstnärer pga okunskap blir lurade och förfördelade av myndigheter. Tyvärr är den juridiska kompetensen hos uppdragsgivarna ofta minst lika dålig vilket skapar undermåliga förutsättningar för en saklig diskussion.

Grundläggande kunskaper om hur man drivet ett företag inklusive juridik bör vara en självklar del i utbildningen för alla inom kultursfären, de som ska anlita konstnärer och de som är utövare.

Staten konkurrerar med de fria aktörerna

Statliga anslag och bidrag påverkar den fria konkurrensen inom kultursektorn. Hur pengar fördelas mellan fria aktörer och etablerade myndigheter belyses inte eller hur det påverkar konkurrensen mellan stat och näringsliv.

Fria aktörer, med syfte att stödja konstnärer, produktionen av konst, internationalisering mm är företagare eller föreningar på en fri marknad med krav på självfinansiering. Det kan t.ex vara konstkonsulter, curatorer, agenter, förmedlingstjänster (Konstpool) mfl.

Statligt kulturstöd delas ut, utan att beakta hur stödet konkurrerar med existerande näringslivet eller värdera möjligheten att den verksamhet som man ger stöd till har en realistisk affärsplan som gör stödet till en långsiktig investering. Denna omedvetenhet skapar problem och motverkar sunda långsiktiga stödfunktioner för bildkonstnärer och andra inom bildområdet.

När t.ex Statens Konstråd får utökade anslag för att verka ute bland kommunerna, tar de arbetsuppgifter från de fria konstkonsulterna. När statligt stöd går till att bygga upp en digital plattform som konkurrerar med privata aktörer som gör samma eller motsvarande arbete så underminerar bidragen privata entreprenörers möjlighet att bedriva sin verksamhet.

Utredningen tar bla upp vikten av att utöka arbetsmarknaden för konstnärer. Man vill sedan rikta pengarna till konstnärscentrum. Konstnärscentrum som organisation kan ha och har i vissa lägen

en viktig funktion men det utesluter inte att andra företag också gör stora insatser för att utöka och öppna upp arbetsmarknaden. Genom att rikta pengarna och inte öppna upp möjligheten att ge bidrag till de som bäst tar tillvara och levererar på de mål som är uppställda låser staten och motverkar förnyelse och utveckling. Att statliga myndigheter har monopol på skattepengar skapar inte dynamik.

Kulturskapare kontra kulturadministratörer

Ett eftersträvansvärt mål är att genomsnittslönen för administratör inom kulturen är samma som den för konstnärer.

Kulturbudgeten är begränsad och ska fördelas på bästa sätt för att gynna sektorn. Hur denna fördelning kan se ut diskuteras inte i utredningen. Det framgår inte hur mycket av kulturbudgeten som går till administration och hur mycket som går till kulturskaparna. Det framgår inte hur ersättningen till en konstnär är i jämförelse med en kulturadministratör. Hur mycket ersättning/månad får en generaldirektör inom kulturen jämfört med en konstnär som gör en stor utställning på Moderna museet? Hur jämför sig ersättningen till en tjänsteman på kulturdepartementet med en konstnär som gör ett konstuppdrag för staten? Finns det anledning att reflektera över skillnaderna och vad staten gör för att utjämna dessa skillnader?

Det framgår att Statens Konstråd får 46 miljoner i anslag för att uppfylla "1% regeln". Det framgår inte hur mycket av detta som går till konsten och konstnärerna och hur mycket som går till myndigheten själv. Hur ska fördelningen mellan produktion och administration se ut. Dessa grundläggande principer berörs inte i utredningen.

Ett eftersträvansvärt mål vore att genomsnittslönen för administratör inom kulturen är den samma som den för en konstnär. Vad krävs för att nå det målet?

Lagen om offentlig upphandling (LOU) (kap 8.6.10 och 9.4.6)

Bristande kunskaper om LOU och avsaknad av överblick över hur LOU används i de olika sektorerna gör denna del av utredningen undermålig. Utredningen tar delvis ställning mot öppenhet och transparens och bidrar därigenom till korruption och svågerpolitik.

Utredningen

- tar ställning i frågor som bör göras i domstol
- värnar inte konstnärernas och skattebetalares intressen.
- uppvisar stor okunskap om LOU
- spegla Statens Konstråd intressen, varvid utredarens oberoende ställning visa vi Statens Konstråd kan ifrågasättas.

De grundläggande principerna, 5 stycken, i Lagen om offentlig upphandling (LOU) gäller i hela EU. Lagen har utvecklats sedan 1800-talet i Sverige. Det ursprungliga syftet i Sverige var att ge all leverantörer med rätt kompetens möjlighet att sälja till myndigheter eftersom alla medborgare

betalar skatt. Det skulle inte vara några fås privilegium. De fem principerna inkluderar bl.a öppenhet, transparens och likabehandling, grundläggande rättigheter som ska gälla alla leverantörer till det offentliga.

I utredningens kapitel 8.6.10 tar man upp det så kallade "undantaget" att öppenhet, med annonsering inte behöver göras vid förvärv av ett unikt konstverk eller en unik konstnärlig prestation. Utredningen menar att en myndighet får använda "undantaget". Detta är en juridisk tolkning som utredaren gör och som bör göras av en domstol, inte av en utredare. Konsekvensen av tolkning som utredaren gör är inte analyserad.

Definitionen av konst eller konstnärlig prestation är att den är unik och tillför unika värden. Om tolkningen av lagen är att myndigheter "får" använda "undantaget" innebär det att alla konstinköp och därmed alla konstnärer står utanför de grundläggande principerna om bl.a öppenhet, transparens och likabehandling. I samtal med chefsjurist Anders Asplund på Upphandlingsmyndigheten är detta en felaktig tolkning av lagen.

Det är uppseendeväckande att en utredning om konstnärers villkor tar ställning i en fråga som utestänger en hel näringssektor från rättigheter som alla andra företagare i Sverige har. Detta utan att på något sätt motivera eller diskutera sitt ställningstagande. En utredningen som ska ha konstnärerna i centrum borde utreda konstnärernas perspektiv. Konstpools erfarenhet är att bildkonstnärer är mycket nöjda med att få information och möjlighet att få presentera sig och ansöka till uppdrag. Ur ett konstnärsperspektiv borde utredningen poängterat vikten av öppenhet och transparens för att undvika korrupcion och svågerpolitik. Jag ifrågasätter starkt utredningens motiv till sitt ställningstagande, om utredningen kan anses opartisk och om man följer utredningens direktiv.

Vidare sammanfattar utredningen att det finns tre olika förfaranden. Detta är en grov förenkling och man har inte använt korrekt terminologi avseende upphandling. Detta vittnar om att man inte konsulterat eller hört med Upphandlingsmyndigheten, en självklar part i detta sammanhang. Utredningens kommentarer är partiska och inte grundande i fakta. I följande punkter tagna från utredningen på sid 318 gör jag kommentarer till respektive punkt.

1. *"Annonserade förfaranden med höga krav på transparens etc"*
Denna metod följer de grundläggande principerna, är vanlig och uppskattas av många som tillämpar den. Den kan göras på flera sätt med olika processer och tidsåtgång som följd.
2. *"Projekttävling med efterföljande direkttilldelning"* är den administrativt krångligaste metoden och kräver anonymitet. Processen kan utformas på alternativa sätt för olika situationer. Metoden tillåter inte en dynamisk process vilket försvårar att nå hög kvalitet.
3. *"Direkttilldelning till viss konstnär med stöd av undantaget för konstnärlig prestation"*. Denna metod ska tillämpas mycket restriktivt enligt Upphandlingsmyndigheten och EU domstolen. Det finns i Sverige ingen plats (ytterst sällan) som kräver en specifik konstnär. Det finns unika plater och unika konstnärer men kombinationerna är otaliga. Rättsfall finns som säger att en myndighet inte har rätt att skriva specifikationerna så att bara en leverantör kan leverera. Att en myndighet har specifika krav på ett konstverk är ingen anledning utan tvärt om, en bra utgångspunkt för att annonsera för att hitta de som kvalificerar sig.

Idag till skillnad från förr kan ingen ha kunskap om alla tillgängliga konstnärer, deras praktik och erfarenhet. Svenska konstnärer utbildas och verkar utomlands och utländska verkar i Sverige. Att sätta i system att inte annonsera och hänvisa till undantaget utestänger och förfördelar. Det är märkligt att utredningen tar ställning för de grundläggande principerna.

Utredningen beskriver utförligt hur Statens Konstråd arbetar med undantaget. Man talar inte om att Konstrådet använder sig av advokater för att hävda sitt tillvägagångssätt eller de kostnader som detta innebär. Utredaren påstår att öppna upphandlingar är mer kostsamma. Man har inte verifierat detta påstående med parter som använder sig av dessa metoder. (Statens Konstråd har valt att använda mycket kostsamma metoder då de saknar egen kompetens om andra metoder än direktupphandling). Olika öppna transparenta upphandlingsmetoder och effekterna av detta är inte beskrivet. Redogörelsen ter sig oseriöst.

Det finns ingen övergripande redogörelse över hur andra kulturella sektorer, teater, film osv använder sig av LOU.

Utredningen visar upp en arrogans och okunskap omkring förutsättningarna och möjligheterna omkring LOU och upphandling av konst. Det är beklagligt.

Utredningens förslag

I utredningens förslag framgår att man vill skriva in i ägardirektiven till statliga fastighetsbolag att de ska tillämpa 1% regeln. Detta är positivt då det ökar antal uppdrag. Det är också positivt att utredningen uppmanar upphandlande myndigheter att vända sig till Upphandlingsmyndigheten. Man förordar att använda metoder som inte genererar överklaganden vilket tyder på att man vill följa LOU:s fem grundläggande principer. Tveksamheten i formuleringarna övertygar inte.

Digitalisering (kapitel 5.7, 6.2, 9.4.2)

Digitaliseringsprocessen är i full gång inom kulturen. Hur de bidrag som staten hittills gett finns ingen utvärdering av. Hur utredningens förslag kommer gynna konstnärernas ekonomiska situation är inte beskriven och därför är det svårt att bedöma angelägenheten av satsningen. Inga konstnärer eller konstnärsorganisationer är avsedda att ingå eller delta i statens digitaliseringsarbetet.

Konstpool som exempel

Konstpool är ett exempel på digitalisering som underlättar för konstnärer att vara verksamma oberoende av geografisk plats och få tillgång till en större arbetsmarknad även utanför Sverige. Via den digitala tjänsten konstpool.se får kulturaktörer tillgång till aktuell information från hela Sverige om uppdrag, stipendier, tjänster och andra möjligheter. Detta projekt har Kulturinstitutioner på statlig och regional nivå inte varit intresserade av vilket innebär att konstnärerna till stor del själva finansierar denna informationsspridning. Många konstnärer uttrycker att Konstpool är det bästa som hänt på många år för dem.

Myndigheters bristande kompetens

Utredningen tar fram betydelsen av digitalisering och konstaterar att konstnärerna är i centrum av den utvecklingen. Samtidigt vill man ge resurser för digitalisering till myndigheter som inte uppvisat

någon egen kompetens inom området. Varför ska myndigheter utan kompetens dela ut pengar till de med kompetens?

Under de sex år som Konstpool har funnits har ett flertal digitala projekt finansierats med statliga medel. Av dessa är flera redan nerlagda. Har utredningen granskat utfallet av de pengar som delats ut till digitalisering? Finns det en marknad för de digitala projekt som man gett pengar till eller är det en bra ide utan framtidsutsikter? Var finns det en seriös analys?

Vinnovas kompetens avseende affärsplaner

Utredningen vill satsa 100 miljoner kr för att digitalisera offentlig konst i Sverige. Det finns ingen analys eller redovisning för hur det konkret främjar konstnärernas arbetssituation och inkomster. Förslagsvis skulle ett mindre belopp gå till Vinnova som i samarbete med tex Kulturrådet delade ut pengarna till entreprenörer med bra affärsidéer för digitalisering inom kulturen. Kulturskapare har ingen nytta av mer administration som tar resurser från produktion och nyskapande.

Det är via Vinnova som Konstpool fick möjlighet att komma igång. Vinnova tittar på affärsplanen medan kulturinstitutioner inte gör detta varmed projekten dör när startbidraget tagit slut eller andra bidrag sinar. Med generösare bidrag från Vinnova skulle fler projekt komma igång förankrade i ett behov hos kultursektorn och med långsiktighet i finansieringen.

Konstens behov av mellanhänder, kap 9.7

Näringsverksamhet har behov av mellanhänder. Kulturen är inget undantag. Med digitaliseringen har detta i viss mån minskat då direktkontakter lättare kan göras. Mellanhänder i form av personliga kontakter har kompletterats med digitala system som t.ex Konstpool. Digitala system är sällan personliga utan generella vilket ökar möjligheterna för fler att få information. Detta påverkar befintliga strukturer.

Konstnärscentrum - bild och form

I utredningen föreslås att satsa nya och mer pengar på Konstnärscentrum. En analys över hur Konstnärscentrum för bild och formområdet fungerar idag och hur samhället har förändrats sedan de startade och deras möjligheter att anpassa sig till förändringarna är inte gjord. Lokala nätverk är viktiga och får delvis nya uppgifter på en digitaliserad nationell och internationell scen. Vad dessa uppgifter är och hur de bäst kan lösas finns ingen analys omkring.

Övertro på myndigheters roll

Konstnärscentrum är uppdelade på discipliner, discipliner som i stor utsträckning är upplösta bland kulturskaparna varmed centrumbildningarna i vissa fall motverkar utveckling och flexibilitet. Att inte göra nya organisationer där det finns gamla är en bra utgångspunkt men befintliga organisationer behöver omdefinieras, struktureras om och kompletteras med nationella strukturer. Konstpool är en sådan nationell struktur med upptagningsområde långt utanför Sveriges geografiska och kulturella gränser. Sådana större strukturer, eller mindre lokal strukturer utvecklade av andra än staten har utredningen inte diskuterat. Det finns i utredningen genomgående en övertro på myndigheter och dess förmåga att jobba med kulturen trots att de flesta myndigheterna inte har någon personlig professionell kunskap eller erfarenhet av sektorn.

Bildkonstnärers arbetsmarknad/Ersättning (9.4, tabell 9.7)

Bildkonstnärernas arbete genererar tillväxt till samhället och detta tillskott bör tillfalla de konstnärer som deltar i arbetet.

Gratisarbete

Bildkonstnärer producerar verk som visas offentligt på gallerier, konsthallar, museer och på allmänna platser (offentlig konst). Med undantag för vissa museer får publiken tillgång till detta arbete gratis. Beställarna av konstnärernas arbetet betalar inget eller enligt MU-avtalet vilket ytterst sällan motsvarar den arbetsinsatsen som krävs, vilket utredningen bekräftar.

Ersättning för nerlagt arbete

Löner ska förhandlas på den fria marknaden. Den nivå man då enas om är en riktlinje för konsultarvode för motsvarande arbete. Denna dynamik fungerar inte inom bildkonsten eftersom det inte finns etablerade arbetsgivare eller fackförbund för bildkonstnärer. Det blir den enskilda konstnären som får bära hela bördan att förhandla, ofta mot en stark myndighet. Konstnärer är underbetalda och juridiskt utnyttjade i många fall. Staten behöver visa vägen genom att sätta en ersättningsnivå för bildkonstnärers arbete som motsvarar en akademikers timpenning för den tid som en konstnär lägger ner i samband med t.ex en utställning.

En lagstiftad minimiersättning skulle också ge konstnärer och många fler en bas för en förhandling. (I många fall får en konstnär anlitas av en svensk myndighet långt under den minimiersättning som finns som minimilön i tex USA). Man redovisar inte hur statens ersättningsarna till bildkonstnärerna ser ut för nerlagt arbete? Om detta hittar jag ingenting.

Konsten genererar tillväxt

Genom konstnärernas arbete aktiveras besöksnäringen, fler restaurangbesök, hotellnätter, resor, guider osv. Transportföretag, förpackningsindustrin, journalister, fotografer, personal på institutioner m.m. får uppdrag och sysselsättning. Alla dessa och många fler har avtalsenliga ersättning som de betalar skatt på, vilket innebär att det gratisarbete som konstnärerna bjuder på genererar skatteintäkter till det offentliga. Dessa pengar bör tillfalla bildkonstnärerna.

Bildkonstnärernas arbete genererar tillväxt till samhället och detta tillskott bör avlöna de konstnärer som deltar i arbetet. Det finns former för detta så som t.ex visningsersättning. Detta bör byggas ut och gälla för alla typer av utställningar och framträdanden och motsvara det tillskott som bildkonstnärerna genererar.

I kapitel 6.4 diskuteras om konstnärerna har en särställning på arbetsmarknaden. Det tydliga svaret för bildkonstnärer är definitivt ja. Det finns få andra producenter som med egen finansiering ständigt ska vara innovativa och kontinuerligt ta fram nya produkter och sälja in dem för att kunna presentera sitt arbete till en publik. Publiken tar del av arbetet gratis. Bildkonstnärerna står utan ersättning. (Några få gör inköp). Finns det någon annan grupp i samhället utanför kulturen som har liknande förutsättningar?

Utredningen föreslår en utökad budgetram om 225 miljoner kronor. Konstpools förslag är att 60 miljoner gå till Vinnova och 165 miljoner som ersättning till konstnärer enligt MU-avtalet. Hur mycket skulle behövas för att utjämning ersättningen mellan administratörer och konstnärer samt ge konstnärerna en skälig andel av det som de indirekt genererar i skatteintäkter via sitt gratisarbete?

Korruption/svågerpolitik

Ingen rubrik diskuterar eller undersöker hur svågerpolitik/korruption ser ut inom kultursektorn. Detta är ett stort problem som i vissa fall underblåses av statliga myndigheters tillvägagångssätt.

I det dagliga, på debatter, i artiklar framgår att svågerpolitik är ett överhängande problem, vilket aktualiserades ytterligare under me-too kampanjen. Hur påverkar statliga insatser svågerpolitik?

Statliga myndigheter delar ut pengar till kultursektorn ofta helt utan offentliga riktlinjer, transparens eller tydlig motivering. Det finns ingen möjlighet att överklaga. Ett sådant slutet system är grogrunden och förutsättningen för korruption och svågerpolitik. Det framgår inte att utredningen tar upp eller diskuterar än mindre föreslår förbättringar, vilket är en stor brist.

Vision och tillit

Hur ska konstnärernas situation ska se ut framöver? Var finns visionen? Vilka är de uppställda målen och hur ska dessa konkret uppnås? Utredningen ger få svar.

Idén om att utreda en fråga torde vara att få ett underlag för en handlingsplan vilket är en bra och viktig intention. Utredningen lyfter fram att kulturens betydelse för samhället och ekonomin ökar och att ett arbete för att utveckla statistik för att belysa kulturens ekonomiska värde i samhället är påbörjat. Förebilder för detta finns i USA, där liknande statistik funnits länge.

Hur ska konstnärernas situation se ut framöver? Var finns visionen? Vilka är de uppställda målen och hur ska dessa konkret uppnås? I samhället bland medborgare, politiker och tjänstemän finns många förutfattade meningar om konstnärer, allt från att sätta dem på piedestal till att se dem som parasiter som suger ut samhället. En viktig insats skulle vara att nyansera detta och lyfta fram konstens betydelse för individen, samhällsgemenskapen, ekonomin och exporten. En väl genomtänkt kampanj skulle behöva bygga på fakta omkring det som konsten bidrar med. Erik Modigs bok "Värdet av konsten" är en första början till ett sakligt resonemang. Med en positiv och nyanserad bild byggd på fakta får konstnärerna nya möjligheter att delta i samhällsutvecklingen.

För att kunna genomföra en attitydförändring krävs tillit till konsten och konstnärerna. Tyvärr genomsyras inte utredningen av tillit. Bristen på tillit till konstnärernas egen förmåga att bygga sin verksamhet och expandera på sitt sätt som bäst fungerar för dem är påtaglig. Istället för att ge resurser direkt till kulturskaparna som ersättning för gjorda insatser föreslår utredningen nya utredningar och nya statliga satsningar utan tydligt fokus på hur detta kommer gynna konstnärerna.

Språkbruk i utredningen

Ett nedlåtande språkbruk underminerar utredningens trovärdighet.

Speciellt i de inledande kapitlen har språket en nedlåtande attityd och speglar en inställning till konsten och konstnärerna som bidragstagare även i de fall där pengarna avser ersättning för nerlagt arbete. En sådan attityd är beklaglig.

Exempel:

1. I Tabell 8.13 kallas den ersättning som Statens Konstråd betalar de konstnärer som gör uppdrag för bidrag. Hur kan ett arvode för utfört arbete betraktas som ett bidrag?
2. Kapitel 8.6.9 enprocentsregeln: 1% regeln omnämns som ett stöd till konstnärerna. Utredarna tycks inte se att konst är ett sätt att skapa en stimulerande miljö för invånarna och tillföra samhället ett värde.

Ragna Berlin,
konstnär och VD för Konstpool AB